

บทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้าย

Women's Roles in Terrorism

พิมพชนก จันทบูรณ์¹ และ สุมนทิพย์ จิตสว่าง²

Pimchanok Juntaboon¹ and Sumonthip Chitsawang²

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Faculty of Political Science, Chulalongkorn University

Email: aaoomm10@windowslive.com

Received February 6, 2023; **Revised** April 26, 2023; **Accepted** May 20, 2023

Abstract

The objectives of this research article are to study the motivations roles and processes of women's involvement in terrorism, including seeking proper prevention and other relevant measures. This study is qualitative research based on documents and various media. At the same time, the theories of criminology, social science, and political science are used as a guiding framework for the study. The research results found that terrorism by women is another form that has been used by foreign terrorist groups. However, they are not properly aware or monitored. Women in southern border provinces of Thailand have also involved with the insurgent group. They have been recruited, mostly by family members, using political religious and personal issues as factors to stimulate them to join the group. Women's roles in the insurgent group are first aid, transportation, revenue, and information gathering, which help drive violence in terrorism. Therefore, recommendations in this study are to increase preventing measures on women in terrorism and applying criminology theories in the process of making relevant policy.

Keywords: terrorism; women; counter-terrorism; southern border provinces.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามูลเหตุจูงใจ บทบาท และกระบวนการในการที่ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้าย ตลอดจนแสวงหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเน้นการศึกษาจากเอกสาร และสื่อต่าง ๆ โดยนำแนวคิดและทฤษฎีทางอาชญาวิทยา สังคมศาสตร์ และรัฐศาสตร์มาเป็นกรอบชี้นำในการศึกษา ผลจากการวิจัยพบว่า การก่อการร้ายโดยผู้หญิง เป็นอีกรูปแบบหนึ่ง

ที่กลุ่มก่อการร้ายในต่างประเทศนำมาใช้มาตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน แต่กลับไม่ได้ถูกตระหนักรู้และเฝ้าระวังอย่างเหมาะสม เช่นเดียวกับในประเทศไทยที่ผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (จชต.) เข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อความไม่สงบจำนวนหนึ่ง โดยมีมูลเหตุจูงใจจากอารมณ์ส่วนตัว และผ่านการชักจูงจากคนในครอบครัวและคนใกล้ชิดที่เป็นสมาชิกขบวนการที่มักใช้ประเด็นการเมือง ศาสนา มาเป็นมูลเหตุจูงใจ ซึ่งผู้หญิงกลุ่มนี้จะมีบทบาทในการปฐมพยาบาล การหารายได้ การขนส่ง และการหาข่าวสาร อันเป็นฟันเฟืองหนึ่งที่ขับเคลื่อนให้เกิดความรุนแรง ผู้เขียนจึงได้เสนอแนะให้มีการเพิ่มมาตรการป้องกัน ตลอดจนการนำทฤษฎีทางอาชญาวิทยามาประกอบการศึกษาบทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้าย เพื่อกำหนดเป็นนโยบายในการป้องกันและแก้ไขการเข้าสู่กระบวนการก่อการร้ายของผู้หญิงให้มีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ: ก่อการร้าย; ผู้หญิง; การต่อต้านการก่อการร้าย; จังหวัดชายแดนภาคใต้

บทนำ

การก่อการร้ายนับเป็นภัยอย่างหนึ่งที่หาทางป้องกันได้ยากทำให้การก่อการร้ายเป็นเครื่องมือที่สร้างความรู้สึกหวาดกลัวและความเสียหายแก่ผู้คนได้ทุกเพศทุกวัยได้เรื่อยมา และยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการตอบโต้ฝ่ายตรงข้าม (รัฐ) โดยเฉพาะการลดความน่าเชื่อถือของรัฐบาลว่าขาดศักยภาพในการดูแลความสงบสุขของประชาชน หลายประเทศทั่วโลกจึงยกปัญหาการก่อการร้ายให้เป็นภัยคุกคามสำคัญลำดับต้น ๆ ของประเทศ อาทิ สหรัฐอเมริกา ที่เผชิญการก่อการร้ายหลากหลายครั้งในหลายรูปแบบ ทำให้สหรัฐฯ ใช้งบประมาณไปกับการต่อต้านการก่อการร้ายปีละมากกว่า 5,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (Wilcox Jr, 2019) และนอกจากงบประมาณที่ต้องหมดไปกับมาตรการในการป้องกันแล้ว การก่อการร้ายยังส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประชาคมโลกได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะประเทศที่ต้องพึ่งพาเม็ดเงินจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ อย่างเช่น บาห์ลี ของอินโดนีเซีย ที่เมื่อเกิดเหตุการณ์ก่อการร้ายขึ้นจะส่งผลให้การขับเคลื่อนเศรษฐกิจในพื้นที่นั้นต้องหยุดชะงักลง

ข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ก่อการร้ายยังคงปรากฏในสื่อกระแสหลักอยู่เป็นระยะทั้งในประเทศที่มีความเสี่ยงสูงในการเผชิญเหตุก่อการร้ายเช่นในอัฟกานิสถานที่เพิ่งเกิดเหตุระเบิดพลีชีพหน้ากระทรวงการต่างประเทศเมื่อ 12 มกราคม ที่ผ่านมา หรือประเทศพัฒนาแล้วอย่างสิงคโปร์ที่ตกเป็นเป้าหมายในการโฆษณาชวนเชื่อจากกลุ่ม IS ตามถ้อยแถลงของโฆษกกลุ่ม IS ที่ถูกเผยแพร่ช่วงมกราคม 2566 รวมไปถึงมาตรการต่อต้านการก่อการร้ายที่ถูกกำหนดขึ้นอย่างต่อเนื่องตามสภาวะสังคม ดังเช่นที่ ซาอุดีอาระเบีย และสหรัฐฯ ร่วมมือกับแอปพลิเคชัน Telegram ในการลบเนื้อหาที่มีแนวคิดรุนแรงออกจากแอปพลิเคชันดังกล่าว ซึ่งพบว่าในปี 2565 มีการลบเนื้อหารุนแรงมากถึง 15,021,951 รายการ และปิดช่องที่ใช้เผยแพร่อุดมการณ์รุนแรงได้มากถึง 6,824 ช่อง ซึ่งเป็นของกลุ่มก่อการร้าย 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่ม Hayat Tahrir al-Sham กลุ่มรัฐอิสลาม (Islamic State: IS) และกลุ่มกลุ่มอัลกออิดะห์ (Al-Qaeda: AQ) (National Intelligence Agency [NIA], 2023) แสดงให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ว่าการก่อการร้ายยังไม่หมดไปและมีวิวัฒนาการขึ้นต่อเนื่องตามบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลง แม้ข้อมูลทางด้านวิชาการเกี่ยวกับการก่อการร้ายจะมีส่วนที่เป็นข้อบ่งชี้ถึงแนวโน้มการก่อการร้ายที่อาจจะบรรเทาเบาบางลง อาทิ กลุ่มก่อการร้ายคอมมิวนิสต์จำนวนมากที่หมดไปหลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียต หลายพื้นที่ทั่วโลกมีแนวทางการแก้ไขความขัดแย้งผ่านการพูดคุย

อย่างสันติ และการที่ประชาคมโลกต่างก็เห็นพ้องร่วมกันถึงความโหดร้ายของการก่อการร้ายที่พรากชีวิตประชาชนผู้บริสุทธิ์ จึงได้กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหากลุ่มก่อการร้ายร่วมกัน กระนั้นแล้ว ยังคงมีอีกหลายข้อบ่งชี้ที่แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มความรุนแรงของการก่อการร้ายที่พร้อมจะทวียิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการกลับขึ้นมาอำนาจของกลุ่มตอลิบานในอัฟกานิสถาน การถอนตัวจากข้อตกลงนิวเคลียร์อิหร่านของสหรัฐฯ และประเทศพันธมิตร การปะทะกันของอิสราเอล-ปาเลสไตน์ ความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครน และวิกฤติทางการเมืองในเมียนมา เป็นต้น ซึ่งสถานการณ์เหล่านี้ส่งผลให้เกิดการลอบสังหารและการก่อเหตุรุนแรงอันมีวัตถุประสงค์ทางการเมืองอยู่เป็นระยะ ซึ่งเป็นมูลเหตุสำคัญที่จะขับเคลื่อนให้เกิดเหตุก่อการร้ายได้ต่อไป นอกจากนี้ ยังรวมไปถึงการยังคงดำรงอยู่ของกลุ่มก่อการร้ายหลัก ๆ อย่างเช่นกลุ่ม IS ที่แม้จะสูญเสียอำนาจการปกครองในหลายพื้นที่ หรือบางกลุ่มที่มีศักยภาพลดลงไปจากมาตรการต่อต้านการก่อการร้ายของประชาคมโลกที่เข้มข้นขึ้น แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าปฏิบัติการของกลุ่มก่อการร้ายเหล่านั้นจะหมดสิ้นลง กลับยังคงปรากฏการก่อการร้ายในหลายพื้นที่ทั่วโลก

การก่อการร้ายรูปแบบดั้งเดิมยังคงถูกนำมาใช้อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการก่อการร้ายแบบระเบิดพลีชีพ (suicide bomb) หรือการใช้ระเบิดรถยนต์ (car bomb) ควบคู่ไปกับการใช้เทคโนโลยีการก่อการร้ายสมัยใหม่อย่างการโจมตีทางไซเบอร์ และจวบจนปัจจุบันที่สื่อสังคมออนไลน์ถูกใช้อย่างแพร่หลายในสังคมโลกกลับเป็นพื้นที่ที่สร้างผู้ก่อการร้ายขึ้นมาอีกจำนวนมาก โดยเฉพาะกลุ่มก่อการร้ายสมัยใหม่อย่าง IS ที่สามารถขยายเครือข่ายได้มากกว่าหลายสิบประเทศทั่วโลกและยังสามารถจัดหาสมาชิกจากหลากหลายประเทศให้เดินทางไปร่วมสู้รบในพื้นที่ (Foreign Terrorist Fighters : FTFs) และปลูกฝังให้ปฏิบัติการด้วยตนเองในบ้านเกิด (homegrown terrorism) โดยการส่งข้อมูลผ่านช่องทางต่าง ๆ ในสื่อสังคมออนไลน์ทำให้สามารถสร้างความหวาดกลัวไปได้ในทุกแห่งที่แม้ว่าจะมีฐานที่มั่นของกลุ่มในภูมิภาคตะวันออกกลาง

นอกจากรูปแบบการก่อการร้ายที่มีวิวัฒนาการปรับเปลี่ยนตามกระแสโลกาภิวัตน์แล้ว การมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้ายก็เติบโตขึ้นอย่างก้าวกระโดด โดยปรากฏการศึกษาในต่างประเทศที่พบว่าตั้งแต่ปี ค.ศ. 2017 ในเหตุการณ์โจมตีลักษณะพลีชีพ จำนวน 100 ครั้ง พบว่าเป็นผู้หญิงที่มีส่วนในการก่อเหตุดังกล่าวถึง 181 คน ซึ่งเท่ากับประมาณร้อยละ 11 ของเหตุการณ์ก่อการร้ายทั้งหมดในปีดังกล่าว และยังพบว่า ในปี ค.ศ. 2016 กว่าร้อยละ 26 ของผู้ที่ถูกตั้งข้อกล่าวหาก่อการร้ายในยุโรปเป็นผู้หญิง ซึ่งมีจำนวนมากขึ้นจากปี ค.ศ. 2015 ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 18 (Bigio & Vogenstein, 2019) นอกจากนี้ ระหว่างปี 2014 – 2018 พบว่ามีชาวต่างชาติเดินทางไปยังฐานที่มั่นของกลุ่ม IS มากถึง 41,490 คน จาก 80 ประเทศทั่วโลก โดยในจำนวนดังกล่าวเป็นชาวต่างชาติที่เป็นผู้หญิงจำนวน 4,761 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 13 ของทั้งหมดโดยเป็นผู้หญิงชาวยุโรปเป็นหลัก (Sofia Patel, 2020) อีกทั้งยังพบว่ากลุ่มก่อการร้ายมีแนวโน้มจะใช้ผู้หญิงในการปฏิบัติการของกลุ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นบทบาท ความเป็นแม่ เป็นภรรยา เป็นผู้ให้การสนับสนุนด้านต่าง ๆ ตลอดจนการเป็นนักรบ ทั้งนี้ บทบาทหน้าที่ของผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้ายนั้นอาจจะถูกกำหนดโดยไม่สมัครใจ หรือโดยสมัครใจด้วยเหตุผลเหตุจูงใจที่แตกต่างกันไป โดยพบว่าผู้หญิงมีบทบาทในการก่อการร้ายร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายกลุ่มต่าง ๆ จำนวนมาก อาทิ กลุ่ม โบโก ฮาราม (Boko Haram) ซึ่งบางแหล่งข้อมูลอ้างว่ามีผู้หญิงเป็นสมาชิกมากถึงครึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมด (Olbrycht & Servata, 2020) กลุ่มแบ่งแยกดินแดนของชาวเคิร์ด (PKK), กลุ่ม AQ, กลุ่ม IS, กลุ่มกบฏเชเชน และขบวนการปลดปล่อยพหุวัฒนธรรมฟิลิปปินส์ (LTTE) จำนวนมากน้อยต่างกัน

เมื่อพูดถึงคำว่า “การก่อการร้าย” ในบริบทของประเทศไทย มิติการก่อการร้ายสากยังไม่ปรากฏให้เห็นได้ชัด แต่มักจะถูกชี้เป้าไปสู่สถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (จชต.) ของไทย ซึ่งประสบปัญหาสถานการณ์ความรุนแรงจากกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ (Insurgent group) ที่มีอุดมการณ์ แนวคิด และความเชื่อที่แตกต่างจากรัฐ และต้องการต่อสู้เพื่อปลดแอกพื้นที่จากการปกครองของรัฐไทย ซึ่งจวบจนปัจจุบันสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ได้ยืดเยื้อมายาวนาน และยังไม่มีความชัดเจนว่าจะยุติในระยะเวลาอันใกล้ ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่าผู้หญิงเข้าไปมีบทบาทเกี่ยวข้องในกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบใน จชต. ด้วยเช่นกันแต่กลับไม่พบว่ามีนโยบายหรือการศึกษาเชิงลึกในประเด็นนี้ จึงกล่าวได้ว่าการก่อการร้ายยังคงเป็นภัยคุกคามต่อประชาคมโลก และบทบาทในการก่อการร้ายของผู้หญิงไม่ควรถูกมองข้าม ในทางกลับกันควรยกระดับความสนใจและสนับสนุนให้มีการศึกษาอย่างลึกซึ้งซึ่งอันจะนำไปสู่การกำหนดเป็นนโยบายที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมเพื่อป้องกันภัยคุกคามจากการก่อการร้ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษามูลเหตุจูงใจของผู้หญิงในการก่อการร้าย
2. เพื่อศึกษาบทบาทและกระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้าย
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขการเข้าสู่กระบวนการก่อการร้ายของผู้หญิง

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และแหล่งข้อมูลรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่กว้างขวางครอบคลุมทุกมิติมากที่สุดเกี่ยวข้องกับบทบาทและกระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้ายซึ่งหมายถึงกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบใน จชต. ของไทยด้วย และแนวทางการป้องกันและแก้ไขการมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายของผู้หญิง โดยในการศึกษานี้จะเน้นการก่อการร้ายทางกายภาพเป็นหลักแต่สามารถเชื่อมโยงถึงการก่อการร้ายไซเบอร์ในลักษณะของการใช้พื้นที่ทางไซเบอร์และอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการก่อการร้าย

ทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่องบทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้าย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่นำแนวคิด และทฤษฎีทางอาชญาวิทยา สังคมศาสตร์ และรัฐศาสตร์ มาเป็นกรอบชี้แนะในการศึกษาเพื่อนำไปใช้ในการหาข้อมูลมาตอบคำถามวิจัย และเพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการศึกษาทั้ง 3 ข้อ ที่ตั้งไว้

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเป็นส่วนสำคัญในการอธิบายประเภทของกลุ่มก่อการร้าย ซึ่งนำศาสนามาเป็นปัจจัยขับเคลื่อนกลุ่มด้วยการสร้างอุดมการณ์ ความเชื่อ ตามแนวทางการตีความของแต่ละกลุ่ม ทำให้หลายครั้งศาสนาจึงถูกนำมาเป็นแรงจูงใจและหลายครั้งถูกนำไปบิดเบือนเพื่อจัดทาสมาชิก บ่มเพาะและชักจูงใจ นอกจากนี้หลักการเกี่ยวกับศาสนายังเชื่อมโยงไปสู่การฆ่าตัวตายรูปแบบของการพลีชีพ (altruistic suicide) โดยระหว่างปี ค.ศ. 2001 – 2005 การก่อการร้ายแบบพลีชีพคิดเป็นร้อยละ 78 ของเหตุการณ์ก่อการร้ายแบบพลีชีพ ทั้งหมดระหว่าง

ปี ค.ศ. 1968 – 2005 และแรงผลักดันหลักในการก่อเหตุล้นมาจากอุดมการณ์ด้านศาสนาเป็นหลัก (Hoffman, 2017) และผู้หญิงก็เป็นกลุ่มหลักในการก่อเหตุลักษณะนี้ โดยเฉพาะกลุ่มผู้หญิงที่อยู่ในประเทศที่นับถือศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด หรือผู้หญิงที่มีความเคร่งครัดในการนับถือศาสนา อย่างเช่นผู้หญิงชาวเซเชนที่ถูกหลอกลอมให้เข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายและก่อเหตุที่มีความร้ายแรงเพื่อตอบโต้การรุกรานและพยายามกลืนศาสนาอิสลามของรัสเซีย (Bloom, 2011) ขณะที่ผู้หญิงมุสลิมใน จซต. ก็มีความเคร่งครัดในการนับถือศาสนาเช่นเดียวกันกับผู้ชาย ศาสนาจึงมีอิทธิพลสำคัญในการดำเนินชีวิตซึ่งอาจส่งผลถึงความคิด ความเชื่อ ในการตกลงใจกระทำการใด ๆ รวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อความไม่สงบที่มียุทธศาสตร์ในการใช้หลักศาสนา เช่น การใช้ศาสนาในการเชื่อมโยงความคิดในการต่อสู้ร่วมกัน โดยถือว่าชาวมุสลิมเป็นพี่น้องกัน (Muslim Brotherhood) ชักชวนคนเข้าร่วมขบวนการ

ทฤษฎีโลกาภิวัตน์แสดงให้เห็นถึงบทบาทของสภาพสังคมที่มีพลวัตและส่งผลต่อการก่อการร้ายให้มีวิวัฒนาการทั้งในด้านรูปแบบการก่อเหตุ เช่น การก่อเหตุโดยลำพัง และการชักชวนจัดหาสมาชิกผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ จากเดิมที่ช่องทางหลักในการสื่อสารของกลุ่มก่อการร้าย ได้แก่ สถานีวิทยุลับของกลุ่ม หนังสือพิมพ์โปสเตอร์ (Hoffman, 2017) เป็นต้น จากการศึกษาของ Amornrattananuparp (2020) พบว่ากลุ่มก่อการร้ายทางศาสนาอย่าง IS ประสบความสำเร็จในการใช้ระบบ สารสนเทศเพื่อขยายอิทธิพล และใช้ระดมพลกลุ่มผู้สนับสนุนจากต่างประเทศ (Foreign Terrorist Fighters :FTFs) ได้จำนวนมากกว่าร้อยละ 41 ของสมาชิกกลุ่ม ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผู้หญิงและเกือบทั้งหมดได้รับข้อมูลข่าวสารมาจากสื่อสังคมออนไลน์ อาทิ Facebook Youtube Telegram และ Ask.fm นอกจากนี้ สภาวะไร้พรมแดนจากโลกาภิวัตน์ยังนำโรคอุบัติใหม่อย่าง COVID-19 ให้เข้ามามีบทบาทต่อการก่อการร้ายด้วยเช่นกัน เนื่องจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 ส่งผลกระทบต่อสังคมโลกในมิติต่าง ๆ อาทิ เศรษฐกิจที่ถดถอย ความไม่พอใจในการบริหารจัดการของภาครัฐ และการเหยียดเชื้อชาติ (Human Right Watch, 2020) ซึ่งทั้งหมดล้วนเป็นเหตุจูงใจให้เกิดการก่อการร้ายได้ทั้งสิ้น อาทิ การกลับมาวางแผนก่อการร้ายของกลุ่ม Reichsbürger ในเยอรมนี (CNN, 2012)

ทฤษฎีความขัดแย้งเป็นอีกทฤษฎีหนึ่งที่สามารถอธิบายสาเหตุของการเกิดการก่อการร้ายได้อย่างดี เนื่องจากความขัดแย้งเกิดจากหลากหลายปัจจัยในหลายระดับตั้งแต่ความคิดความเชื่อภายในจิตใจของปัจเจก ศาสนา ชาติพันธุ์ ไปจนถึงความขัดแย้งทางการเมืองในระดับโลก ซึ่งสอดคล้องอย่างยิ่งกับการก่อตัวของกลุ่มก่อการร้ายกลุ่มต่าง ๆ ที่มีพื้นฐานจากความขัดแย้ง รวมถึงการก่อการร้ายของผู้หญิงในอดีตที่เกิดจากความขัดแย้งทางการเมืองที่ขาดความเสมอภาคทางเพศ (Bayar, 2019) ซึ่งในกรณีความขัดแย้งในพื้นที่ จซต. ของไทยนั้น ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในความขัดแย้งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในฐานะที่เป็นประชาชนในพื้นที่ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มก่อความไม่สงบและรัฐไทย (Baboe & Rajab, 2016) อย่างไรก็ตาม หลายครั้งหลายหนที่ความขัดแย้งรุนแรงจนยกระดับเป็นการก่อการร้าย แต่การก่อการร้ายนั้น ๆ ยังคงขาดความชอบธรรมเสมอ ทำให้เป้าหมายหนึ่งของการก่อการร้ายจึงเพื่อสร้างการรับรู้และความเห็นอกเห็นใจ (Hoffman, 2017) ทฤษฎีการแก้ตัวจึงถูกนำมาศึกษาประกอบการก่อเหตุของผู้ก่อการร้าย โดยเฉพาะกับผู้หญิงที่บางครั้งมีบทบาทหน้าที่ของแม่ที่มีลูก ๆ ให้ต้องหิวหาอาหาร แต่กลับตัดสินใจก่อการร้ายและพยายามสร้างความชอบธรรมและหาเหตุผลให้กับการกระทำของตนเองว่าเป็นสิ่งที่ถูกที่ควรซึ่งความผิดเหล่านี้เป็นแรงผลักดันให้เกิดความกล้าในการก่อการร้ายได้โดยปราศจากความรู้สึกผิด (Bayar, 2019)

นอกจากนี้ ทฤษฎีสตรีนิยมสามารถอธิบายมูลเหตุในการตัดสินใจก่อเหตุรุนแรงหรือก่อการร้ายของผู้หญิงได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล โดยเฉพาะในสังคมที่มีความเคร่งครัดทางศาสนาอย่างเช่นสังคมอิสลามที่เคร่งครัด แนวคิดชายเป็นใหญ่ยังคงครอบงำสังคมอยู่มาก ทำให้ผู้หญิงยังขาดบทบาทในการใช้ชีวิตที่เท่าเทียมกับผู้ชาย ผู้หญิงยังไม่สามารถออกไปศึกษาหรือทำงานได้อย่างที่ควรจะเป็นเพื่อให้สามารถเลี้ยงดูตัวเองและครอบครัวได้ ทำให้ต้องประสบความยากลำบากในการดำเนินชีวิต (Olbrycht & Servata, 2020) รวมไปถึงการถูกคุกคามทางเพศจากคนในครอบครัว (Bloom, 2011) ความกดดันที่สะสมไว้เป็นตัวผลักดันให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้าย ขณะที่มุมมองต่อผู้หญิงนั้น ในหลายพื้นที่ยังคงไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปมากนัก โดยยังมองว่าความอยู่กับเหย้าผัวกับเรือน ความอ่อนโยน ความเป็นแม่และภรรยาเป็นอัตลักษณ์ของผู้หญิงอันส่งผลให้ผู้หญิงถูกมองข้ามศักยภาพในการเป็นผู้ก่อการร้ายไป (Bigio & Vogenstein, 2019) ทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์จึงถูกนำมาวิเคราะห์ในประเด็นนี้ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของผู้หญิงและสังคมวัฒนธรรมใน จซต.

และท้ายที่สุด ไม่ว่าจะเป็นผู้ก่อการร้ายเพศใด วัยใด ย่อมมีสังคมมาเป็นส่วนประกอบหลักให้เกิดการเรียนรู้ในอุดมการณ์ และการคล้อยตามกันผ่านการรู้จักคุ้นเคยหรือความนิยมชมชอบในตัวผู้ก่อการร้าย (Hughbank & Hughbank, 2007) ดังเช่นในผลการวิจัยเกี่ยวกับการคัดเลือกสมาชิกเข้าร่วมขบวนการ BRN ของ Sascha Helbardt (Helbardt, 2011) ระบุว่า คนมุสลิมใน จซต. มักจะไม่ปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนเข้าร่วมกับกลุ่ม BRN แม้จะไม่ได้มีความเข้าใจลึกซึ้งในอุดมการณ์และเป้าหมายของขบวนการ แต่เนื่องจากมุสลิมส่วนมากในพื้นที่ล้วนร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม BRN ตนจึงไม่อยากถูกโดดเดี่ยว ถูกล้อเลียน หรือต้องถูกสูญเสียความไว้วางใจจากคนรอบข้างจึงตัดสินใจที่จะเข้าร่วม ซึ่งทฤษฎีในกลุ่มการเรียนรู้ทางสังคมสามารถนำมาวิเคราะห์ประกอบได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล

สรุปได้ว่าในการที่ผู้หญิงจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายไม่ว่าจะด้วยเหตุผลประการใด ช่องทางใด และมีบทบาทใด ต่างอาศัยเหตุและปัจจัยที่อาจจะแตกต่างกันไป แต่เมื่อผูกโยงเข้ากับการก่อการร้ายแล้วนั้น แม้จะไม่มี การให้คำนิยามการก่อการร้ายที่เป็นสากลหนึ่งเดียว แต่สิ่งที่มีร่วมกันคือผลลัพธ์ที่เป็นความรุนแรง ซึ่งจำเป็นที่ผู้ก่อเหตุต้องมีแรงบันดาลใจ มีสภาพแวดล้อม และองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เอื้อให้เกิดการกระทำ ซึ่งผู้วิจัยมองว่าครอบคลุมอยู่ในทฤษฎีที่นำมาใช้ในการศึกษานี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ซึ่งเน้นการศึกษาจากเอกสาร และสื่อต่าง ๆ โดยนำแนวคิดและทฤษฎีทางอาชญาวิทยา สังคมศาสตร์ และรัฐศาสตร์มาเป็นกรอบชี้นำในการศึกษา

- 1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและสื่อรูปแบบต่าง ๆ
- 2) นำข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดมาจำแนกแยกแยะ แบ่งประเภทข้อมูล
- 3) วิเคราะห์ สังเคราะห์ ตีความ และสอบทานข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ
- 4) สรุปเป็นผลการวิจัยที่สามารถตอบคำถามวิจัยและบรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยที่ได้ตั้งไว้

ผลการวิจัย

จากการวิจัยจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายมาตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน โดยเมื่อมองการก่อการร้ายแบบองค์รวมจะพบว่าผู้หญิงที่เกี่ยวข้องในการก่อการร้ายนั้น สามารถจำแนกเป็น 3 มิติหลัก (Bigio & Vogenstein, 2019) ได้แก่

1) **ผู้ก่อการ** (perpetrators) ซึ่งคือผู้หญิงที่เข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายและมีบทบาทในการเป็นนักรบ และบทบาทสนับสนุนอื่น ๆ อย่างเช่น ผู้จัดหาสมาชิก ผู้ระดมทุน อาತಿ ในกลุ่ม LTTE ที่เคลื่อนไหวในศรีลังกาที่มีจำนวนสมาชิกผู้หญิงที่เป็นมือระเบิดพลีชีพมากที่สุดในโลก และผู้หญิงยังเป็นนักรบในแนวหน้าในอัฟกานิสถานที่สูงเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ (Bloom, 2011) หรือผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้ายในปาเลสไตน์ที่ก่อเหตุโจมตีผลประโยชน์ของอิสราเอลได้อย่างต่อเนื่องนานนับทศวรรษซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นการปฏิบัติการในลักษณะการก่อเหตุระเบิดพลีชีพ อาติ การก่อเหตุระเบิดพลีชีพบริเวณจุดผ่านแดนเอเรช ในฝั่งของอิสราเอล โดยรีม รายาชิ สมาชิกหญิงของกลุ่มฮามาส ขณะที่กลุ่ม Jemaah Islamiyah (JI) ไม่มีแนวทางให้ผู้หญิงมีบทบาทในการเป็นนักรบแต่เน้นให้การสนับสนุนกลุ่มเป็นหลัก เช่น การจัดหาสมาชิก การโฆษณาชวนเชื่อเผยแพร่หลักการของกลุ่ม การจัดหาอาหาร และการปฐมพยาบาล เป็นต้น

2) **ผู้ป้องกันบรรเทา** (mitigators) คือผู้หญิงกลุ่มที่อยู่บทบาทการป้องกันและต่อต้านการก่อการร้าย ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะการเป็นผู้ตรวจค้นร่างกายของผู้หญิงมุสลิมซึ่งมีหลายเหตุการณ์ที่ผู้หญิงซ่อนวัตถุระเบิดหรือวัตถุอันตรายอื่น ๆ ไว้ตามร่างกายซึ่งไม่สะดวกในการตรวจค้นของเจ้าหน้าที่ชาย นอกจากนี้ ผู้หญิงยังสามารถเป็นกลไกที่ช่วยสนับสนุนในการต่อต้านการบ่มเพาะแนวคิดหัวรุนแรง อาติ ในประเทศโมร็อกโก ที่จัดให้นักวิชาการด้านศาสนาหญิงกระจายตัวในพื้นที่ต่าง ๆ ที่มีความเสี่ยงในการบ่มเพาะแนวคิดหัวรุนแรง เพื่อให้ความรู้และป้องกันไม่ให้เกิดการบิดเบือนแนวคิดและคำสอน นอกจากนี้ ด้วยบทบาทและสถานภาพทางสังคมของผู้หญิง โดยเฉพาะผู้หญิงมุสลิมในพื้นที่ที่มีความเคร่งครัดในศาสนา มักจะสังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงของผู้ที่มีแนวโน้มเบี่ยงเบน จึงสามารถช่วยเตือนภัยในเบื้องต้นได้

3) **เป้าหมาย** (targets) ผู้หญิงตกเป็นกลุ่มเป้าหมายหรือเหยื่อที่ถูกนำไปแสวงประโยชน์โดยกลุ่มก่อการร้าย เนื่องจากผู้หญิงเป็นกลุ่มที่ได้รับความสนใจจากหน่วยงานด้านความมั่นคงน้อยกว่าผู้ชาย จากการวิจัยของ Lindsey O'Rourke (2009) พบว่า การก่อเหตุแบบพลีชีพโดยผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้ายจะมีเหยื่อจำนวนมากว่าการก่อเหตุโดยผู้ชายถึงร้อยละ 3.1 ผู้หญิงจึงมักถูกจับตัวเรียกค่าไถ่ ถูกนำไปเหยื่อค้ำมนุษย์ และถูกคุกคามทางเพศ รวมไปถึงถูกบังคับล่อลวงให้สนับสนุนปฏิบัติการของกลุ่ม ดังเช่นที่กลุ่ม Boko Haram จับตัวเด็กนักเรียนหญิงร่วม 300 คนทางตอนเหนือของเมืองชิบอในปี ค.ศ. 2014 จนทำให้เกิดกระแส #bringbackourgirls ไปทั่วโลก และได้เปิดเผยภายหลังว่า เด็กนักเรียนหญิงที่ถูกลักพาตัวกลุ่มนี้ได้ถูกส่งไปบำเรอนักรบชายของกลุ่มแล้ว และบางคนถูกส่งไปเป็นมือระเบิดพลีชีพ

อย่างไรก็ดี เนื่องจากการวิจัยนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้หญิงในลักษณะของการเป็นผู้ก่อการร้าย ดังนั้น จึงเน้นการศึกษาในมิติของผู้ก่อการเป็นสำคัญ โดยปรากฏผลการศึกษา ดังนี้

1) มุลเหตุจูงใจของผู้หญิงในการก่อการร้าย

มุลเหตุจูงใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้ายของผู้หญิงในต่างประเทศและในประเทศไทยไม่ได้แตกต่างกันมากนัก กล่าวคือมีทั้งปัจจัยผลักดันจากฝ่ายผู้หญิงและปัจจัยดึงดูดจากกลุ่มก่อการร้าย เพียงแต่ในกรณี จชต. นั้นมีผลการศึกษาที่จำกัดไม่กว้างขวางและหลากหลายเท่ากับในต่างประเทศ โดยมุลเหตุจูงใจนั้นสามารถแบ่งเป็น 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ อารมณ์ความรู้สึกส่วนตัว ศาสนา และการเมือง โดยมีแรงจูงใจด้านอารมณ์ความรู้สึกส่วนตัว โดยเฉพาะอารมณ์ความรู้สึกสูญเสีย โศกเศร้า และเคียดแค้น ซึ่งการถูกคุกคามทางเพศและความรุนแรงในครอบครัว (Bloom, 2011) เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงในต่างประเทศเกิดความรู้สึกดังกล่าวและตัดสินใจเข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้าย ขณะที่ผู้หญิงใน จชต. มักเกิดจากความสูญเสียคนรักหรือสมาชิกในครอบครัว และความไม่พอใจจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน อย่างไรก็ตาม ศาสนา ยังคงเป็นปัจจัยที่กลุ่มก่อการร้ายนำมาใช้ปิดเบือนเพื่อชักจูงจัดหาสมาชิกทั้งในต่างประเทศและใน จชต. ของไทย ขณะที่ประเด็นทางการเมืองนั้นมีความแตกต่างกันไป ซึ่งในต่างประเทศการเมืองถูกนำมาเป็นประเด็นปลุกเร้าอย่างกว้างขวางในอดีตเพื่อแสวงหาความเสมอภาค อาทิ กลุ่ม RAF ในเยอรมนี ขณะที่ใน จชต. นั้น การเมืองในมิติการปิดเบือนประวัติศาสตร์ให้มุ่งไปสู่การแบ่งแยกดินแดนก็เป็นอีกแรงจูงใจสำคัญที่ถูกนำมาเผยแพร่ผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย

2) บทบาทและกระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้าย

บทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้ายในต่างประเทศ ผู้วิจัยได้ศึกษาบทบาทดังกล่าวใน 3 ภูมิภาค ได้แก่

(1) ตะวันออกกลาง และแอฟริกา

พื้นที่ตะวันออกกลางเป็นพื้นที่ที่รวบรวมกลุ่มก่อการร้ายจำนวนมากมาเป็นเวลานาน อย่างไรก็ตาม กลุ่มก่อการร้ายใหม่แห่งคริสต์ศตวรรษที่ 21 อย่างกลุ่ม IS ที่พัฒนาขึ้นอย่างก้าวหน้า กลุ่มก่อการร้ายเดิมอย่าง AQ Taliban และกลุ่มอื่น ๆ อีกจำนวนมากก็ยังคงอิทธิพลในภูมิภาคเดียวกัน ทำให้พื้นที่ตะวันออกกลางเป็นฐานที่มั่นแห่งการก่อการร้ายของโลก ทั้งนี้ ในแอฟริกาก็มีกลุ่มก่อการร้ายยุคดั้งเดิมที่ยังคงอิทธิพลและปฏิบัติการอยู่อย่างต่อเนื่อง อาทิ กลุ่ม al-Shabab และ กลุ่ม Boko Haram ซึ่งทุกกลุ่มล้วนเป็นกลุ่มที่มีสมาชิกเป็นผู้หญิง และบทบาทในการก่อการร้ายของผู้หญิงในภูมิภาคนี้มีปรากฏชัดในหลายเหตุการณ์ อาทิ เหตุผู้ก่อการร้ายหญิง 3 คน ในกลุ่ม Boko Haram จุดชนวนระเบิดฆ่าตัวตายบริเวณตลาดปลาขนาดใหญ่แห่งหนึ่งในเมืองไมดูกูรี ประเทศไนจีเรีย แรงระเบิดส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตอย่างน้อย 22 คน และได้รับบาดเจ็บอีก 28 คน (Dailynews, 2018) ขณะที่กลุ่มอิทธิพลหลักอย่างกลุ่ม IS ที่มีเป้าหมายมุ่งสู่การเป็นรัฐอิสลาม (Caliphate) ผู้หญิงจะมีบทบาทที่หลากหลายนอกเหนือไปจากการเป็นนักรบ ไม่ว่าจะเป็นการหาของอุปโภคบริโภคแก่สมาชิก การขนส่งอาวุธ การให้ความรู้แก่สมาชิกใหม่ รวมถึงการเลี้ยงดูบุตรและให้กำเนิดสมาชิกใหม่ของรัฐอิสลาม นอกจากนี้ ผู้หญิงยังมีส่วนสำคัญในการจัดหาสมาชิกใหม่ (recruitment) โดยเฉพาะผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์

อย่างไรก็ตาม ผู้หญิงที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มก่อการร้ายมีทั้งที่สมัครใจ ถูกล่อลวง และโดนบังคับด้วยวิธีการต่าง ๆ แต่บางมุกลบเป็นที่น่าสนใจเมื่อพบว่าผู้หญิงอีกจำนวนมากที่ถูกบังคับให้เข้าร่วมกลุ่มกลับสมัครใจเป็นสมาชิกในภายหลัง หรือแม้แต่ตัดสินใจกลับเข้าไปรวมกลุ่มอีกภายหลังออกมาจากพื้นที่ก่อการร้ายแล้ว ซึ่งพบว่ามีสาเหตุมาจากความรู้สึกเป็นอิสระเมื่อมาร่วมในกลุ่มก่อการร้ายซึ่งแตกต่างจากสังคมที่เคยอาศัยอยู่เดิมที่ผู้หญิงถูกกด

ซึ่งให้อยู่ได้กับข้อบังคับอื่น ๆ ที่เคร่งครัด อาทิ การจำกัดโอกาสทางการศึกษาในประเทศบ้านเกิดหรือข้อจำกัดอื่น ๆ ในการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งปรากฏอยู่อย่างแพร่หลายในประเทศตะวันออกกลาง

(2) ยุโรป และ สหรัฐอเมริกา

เมื่อกล่าวถึงการก่อการร้าย กล่าวได้ว่าสถานการณ์ 9/11 ในสหรัฐอเมริกานับเป็นปฐมบทของการก่อการร้ายโดยใช้การบ่มเพาะแนวคิดหัวรุนแรง ซึ่งในปัจจุบันกลุ่มก่อการร้ายอิสลามหัวรุนแรง อาทิ IS, AQ และกลุ่มก่อการร้ายขวาจัด (right-wing extremism) ต่างอาศัยการบ่มเพาะแนวคิดหัวรุนแรงเป็นปัจจัยหลักในการแสวงหาสมาชิก เครือข่ายและแนวร่วมของกลุ่มตนผ่านช่องทางต่าง ๆ ทั้งช่องทางอินเทอร์เน็ต สื่อสังคมออนไลน์ นิยายสาร และการพบปะในกลุ่มลับ ฯลฯ ซึ่งในหลายกรณี ยังนำไปสู่การก่อการร้ายตามลำพัง (lone wolf terrorism) ที่ผู้ก่อเหตุไม่เคยมีความเกี่ยวข้องทางตรงกับกลุ่มก่อการร้าย รวมถึงการก่อการร้ายในบ้านเกิด ซึ่งหน่วยงานความมั่นคงของประเทศฝั่งตะวันตกได้จัดให้การก่อการร้ายในบ้านเกิดเป็นภัยความมั่นคงลำดับต้น ๆ (King & Taylor, 2011) ทั้งนี้ เนื่องจากผู้หญิงในยุโรปและสหรัฐฯ ตกเป็นเป้าหมายในการจัดหาไปเป็นสมาชิกของกลุ่ม ก่อการร้ายในตะวันออกกลาง โดยกว่าร้อยละ 20 ของนักรบในกลุ่ม IS เป็นหญิงชาวตะวันตก รวมถึงยังเป็นพื้นที่ก่อเหตุหลากหลายครั้งในช่วงสิบปีที่ผ่านมา ผู้หญิงเข้าไปมีบทบาทในการก่อการร้ายครั้งสำคัญในภูมิภาค อาทิ ในปี ค.ศ. 2014 เครือข่ายผู้หญิงจำนวน 15 คนจากทั่วสหรัฐฯ ถูกตั้งข้อหาให้การสนับสนุนทางการเงินหลายพันดอลลาร์สหรัฐฯ แก่กลุ่ม al-Shabab ในโซมาเลีย และหญิงชาวปาเลสไตน์ในยุโรปถูกจับกุมในข้อหาจัดตั้งองค์กรการกุศลเพื่อรวบรวมเงินไปสนับสนุนกลุ่ม Palestinian Islamic Jihad นอกจากนี้ กลุ่มผู้หญิงใน Ku Klux Klan (KKK) หรือกลุ่มลัทธิชาตินิยมผิวขาวที่ถูกก่อตั้งขึ้นในสหรัฐฯ ในช่วงปี ค.ศ. 1865 สามารถรวบรวมสมาชิกกลุ่มซึ่งเป็นกลุ่มผู้หญิงผิวขาวหัวรุนแรงได้มากกว่า 5 แสนคน โดยมีเป้าหมายเพื่อก่อเหตุรุนแรงทางการเมือง (Bigio & Vogenstein, 2019)

(3) เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ปัญหาการก่อการร้ายไม่ใช่ปัญหาใหม่สำหรับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากจะต้องเผชิญกับภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์มาตั้งแต่ยุคสงครามเย็น และมีการเคลื่อนไหวของกลุ่มติดอาวุธในบางประเทศมาอย่างยาวนาน (Lathaka Netrtas, 2018) อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยังมีกลุ่มก่อการร้ายสำคัญที่เคลื่อนไหวในภูมิภาคอย่างกลุ่ม JI จากการศึกษาของ Amalina Abdul Nasir เรื่อง Women in Terrorism: Evolution from Jemaah Islamiyah to Islamic State in Indonesia and Malaysia (Nasir, 2019) พบว่า หลักการของกลุ่ม JI ต่อผู้หญิงคือไม่ให้มีบทบาทหลักในการเป็นนักรบแต่เน้นให้การสนับสนุนกลุ่มเป็นหลัก เช่น การจัดหาสมาชิก การโฆษณาชวนเชื่อเพื่อเผยแพร่หลักการของกลุ่ม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ผู้หญิงบางส่วนได้รับยกเว้นให้ได้รับการฝึกและทำหน้าที่เป็นนักรบเช่นกัน และอีกกลุ่มที่มีบทบาทหลักในภูมิภาคซึ่งใช้ผู้หญิงในการลงมือก่อเหตุ คือ กลุ่ม JAD เคยก่อเหตุระเบิดฆ่าตัวตาย ในโบสถ์คริสต์ที่เมืองสุราบายา ในปี ค.ศ. 2018 ผู้ก่อเหตุคือ Puji Kuswati ซึ่งเป็นภรรยาของหัวหน้ากลุ่ม JAD สาขาสุราบายา พร้อมด้วยลูกสาวอีก 2 คน โดย Puji Kuswati ผูกระเบิดไว้ที่เอวและพาลูก ทั้งสองเข้าไปในพื้นที่เป้าหมายด้วย ซึ่งตำรวจอินโดนีเซียระบุว่าเหตุการณ์ครั้งนี้เป็นเหตุการณ์แรกที่ใช้เด็กในการลงมือก่อเหตุระเบิดฆ่าตัวตาย ทั้งนี้ กลุ่ม IS ยังคงเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลในการเผยแพร่แนวคิดของกลุ่มสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะในประเทศ อินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ

บทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้ายในประเทศไทย

แม้สถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงใน จชต. จะเป็นที่ประจักษ์ชัดว่ามีลักษณะหลายประการตรงตามคำนิยามของการก่อการร้าย ไม่ว่าจะเป็น 1) **ลักษณะ** ที่มีการใช้ความรุนแรง มีการวางแผนการ มีเป้าหมายทางการเมือง และสร้างความหวาดกลัวต่อหมู่คน 2) **วิธีการ** การลอบวางระเบิด การลอบสังหาร การโจมตี 3) **เป้าหมาย** ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นทหาร ตำรวจ พลเรือน หรือประชาชนทั่วไป รวมทั้ง ยังมีบัญชีบุคคลที่ถูกกำหนดของไทย หรือที่เรียกว่า "Thailand list" โดยสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) ได้ประกาศตามมาตรา 7 แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559 ที่จนถึงปัจจุบันมีการกำหนดรายชื่อบุคคลลงในบัญชีดังกล่าว จำนวนทั้งสิ้น 223 ราย โดยในจำนวนนี้เกือบทั้งหมดเป็นผู้ต้องหาคดีก่อการร้ายใน จชต. ทั้งสิ้น (Isranews, 2017) นอกจากนี้ ดัชนีการก่อการร้ายทั่วโลก (Global Terrorism Index: GTI) ประจำปี 2565 ยังได้จัดลำดับประเทศไทยเป็นประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการก่อการร้ายลำดับที่ 22 จัดเป็นประเทศที่ได้รับผลกระทบในระดับสูง (High) จากทั้งหมด 7 ระดับ ได้แก่ ระดับ 1. Not include ระดับ 2. No impact ระดับ 3. Very low ระดับ 4. Low ระดับ 5. Medium ระดับ 6. High และ ระดับ 7. Very high โดยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาประเทศไทยถูกจัดอยู่ในระดับสูง (High) และสูงมาก (Very high) มาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ทั้งนั้น รัฐบาลไทยยังไม่เสนอให้กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบใน จชต. เป็นกลุ่มก่อการร้าย โดยเรียกว่า กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ หรือ กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (ผกร.)

ทั้งนี้ ยังไม่พบว่าผู้หญิงในประเทศไทยมีบทบาทในการปฏิบัติการก่อการร้าย หรือมีความเชื่อมโยงกับกลุ่มก่อการร้ายในต่างประเทศ แต่กพบว่าผู้หญิงใน จชต. มีบทบาทในการให้การสนับสนุนกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบอย่างเช่นกลุ่ม BRN จากการศึกษาของ Helbardt (2011) พบว่า ผู้หญิงเริ่มมีบทบาทในกลุ่ม BRN ตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 1970 และด้วยรูปแบบการต่อสู้ของ BRN ที่เป็นลักษณะกองโจร (Guerrilla) ที่ต้องหลบซ่อนและไม่เปิดเผยตัว ทำให้ผู้หญิงมีศักยภาพในการสนับสนุนกลุ่มเพราะมักจะไม่เป็นที่สงสัยของเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคง โดยมีบทบาทในการเป็นพยาบาล/ผู้ให้การปฐมพยาบาล การเป็นคนหาข่าว การขนส่ง การหารายได้ ฯลฯ ซึ่งนับว่าคล้ายคลึงกับบทบาทของผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้ายในต่างประเทศ ทั้งนี้ การฝึกฝนสมาชิกที่เป็นผู้หญิงจะแยกจากผู้ชาย อาทิ กลุ่มผู้หญิงที่มีอายุน้อยมักจะได้รับการฝึกฝนให้เป็นพยาบาล โดยการนำหนังสือตำราการปฐมพยาบาลที่เป็นภาษาไทยให้ไปศึกษาด้วยตนเองที่บ้าน บางคนมีความรู้เพิ่มเติมจากการไปเป็นพนักงานร้านขายยาหรือบางคนเป็นคนที่มีการประสบการณ์อยู่แล้ว เช่น ทำงานอยู่ในโรงพยาบาลที่ประเทศไทย และประเทศมาเลเซีย

บางส่วนมีบทบาทในการสนับสนุนแก่ปีกทหาร โดยการทำหน้าที่ขนส่งเสบียงอาหาร ช่วยปกปิดอำพราง RKK ขณะหลบหนี รวมทั้งขนส่งอาวุธที่ในระยะหลังมีการใช้ผู้หญิงทำหน้าที่นี้มากขึ้น เนื่องจากเจ้าหน้าที่ความมั่นคงในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นชายและไม่สะดวกที่จะตรวจค้นตัวผู้หญิงซึ่งเป็นอุปสรรคเดียวกับในต่างประเทศ นอกจากนี้ ผู้หญิงบางส่วนยังมีหน้าที่ดูแลเรื่องการจัดหาเงินทุนเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่ม อาทิ การเป็นตัวแทนเก็บค่าสมาชิกในแต่ละพื้นที่ การปลูกผักเพื่อนำไปขาย รวมทั้งสำรองผลผลิตไว้หากเกิดเหตุการณ์รุนแรงและไม่สามารถออกนอกพื้นที่ได้ นอกจากนี้ สมาชิกหญิงยังมีบทบาทในการทำหน้าที่หาข่าวด้วย ซึ่งนับเป็นหน้าที่ที่สำคัญมากที่สมาชิกฝ่ายชายทำได้ยาก โดยสมาชิกหญิงจะได้รับการฝึกฝนให้หาข่าวโดยการเข้าไปทำความสนิทสนมกับเจ้าหน้าที่ความมั่นคงในพื้นที่โดยเฉพาะทหารและตำรวจ ซึ่งหลายคนสามารถทำได้อย่างแนบเนียนและไม่เป็นที่ต้องสงสัยจากฝ่าย

ตรงข้าม นอกจากนี้ สมาชิกหญิงที่มีทักษะที่ดีในการสื่อสารก็จะได้รับหน้าที่ให้เป็นคนชักชวนคนอื่น ๆ เข้ามาเป็นสมาชิก

กระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้าย

จากอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ประกอบกับกระแสโลกาภิวัตน์ที่สร้างโลกไร้พรมแดน ผ่านการเดินทางอันรวดเร็วและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ปัจจัยเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้ายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ในต่างประเทศ กระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้ายเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนของการรับสมัครและจัดหาผ่านทั้งรูปแบบ online และ offline โดยช่องทาง online เป็นช่องทางที่มีประสิทธิภาพอย่างมากสำหรับกลุ่มก่อการร้ายในต่างประเทศ อาทิ ผู้หญิงชาวตะวันตกที่ไปเข้าร่วมกับกลุ่ม IS ในปี ค.ศ. 2014 มีจำนวนประมาณ 200 คน และเพิ่มขึ้นมากกว่าเท่าตัวที่ประมาณ 550 คน ในปี ค.ศ. 2015 โดยคิดเป็นประมาณร้อยละ 10 – 15 ของจำนวนนักรบต่างชาติที่เดินทางไปร่วมรบในหัวเวเวลานั้น โดยเมื่อผู้หญิงเข้าไปร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มก่อการร้ายแล้ว ก็มักจะถูกวางบทบาทหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน และได้รับการฝึกฝนตามแต่ละบทบาทที่ถูกกำหนด ทั้งนี้ ผู้หญิงบางคนเข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายจนสิ้นสุดกระบวนการ อันเป็นผลจากการเสียชีวิต หรือโดยการลงมือปฏิบัติการไม่ว่าจะสำเร็จหรือไม่ก็ตาม แต่ในบางกรณีก็มีบางส่วนที่ตัดสินใจออกจากกระบวนการระหว่างทางเมื่อมีโอกาส ส่วนใหญ่เนื่องจากพบว่า การเข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายไม่เป็นไปตามที่ถูกชวนเชื่อ

สำหรับในประเทศไทยนั้น ผู้หญิงใน จชต. มักจะสมัครใจเข้าสู่กระบวนการในการมีส่วนร่วมกับการก่อความไม่สงบจากมูลเหตุจูงใจ 3 ปัจจัยที่ได้ศึกษาไว้ อย่างไรก็ตาม ช่องทางในการจัดหาสมาชิกหญิงใน จชต. เป็นช่องทาง offline มากกว่า online เนื่องจากมาจากการชักชวนกันเองภายในครอบครัวและคนในสังคมใกล้ชิด จากนั้นก็จะถูกฝึกฝนตามความเหมาะสมของแต่ละตำแหน่งหน้าที่เพื่อเตรียมความพร้อมและลงมือปฏิบัติจริง

3) แนวทางในการป้องกันและแก้ไขการเข้าสู่กระบวนการก่อการร้ายของผู้หญิง

ในต่างประเทศ ข้อมติ UNSC ที่ 2242 นับเป็นข้อมติฉบับแรกของสหประชาชาติ ในปี ค.ศ. 2005 ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับบทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้าย และได้มีการกำหนดมาตรการด้านการต่อต้านการก่อการร้ายของประเทศต่าง ๆ จำนวนมาก รวมทั้งมีมติด้านกระบวนการยุติธรรมที่ถูกนำมาใช้มีบทบาทในการปราบปรามและดำเนินคดีกับผู้หญิงกลุ่มดังกล่าว ตั้งแต่การไม่กำหนดให้เป็นโทษทางอาญาอย่างประเทศในแถบบอลข่าน หรือการกำหนดโทษอย่างรุนแรง เช่น ข้อหาอาชญากรรมสงครามในประเทศเยอร์เมนี หรือแม้กระทั่งการปฏิเสธการเข้าเมืองและเพิกถอนสัญชาติ เช่นในประเทศอังกฤษ ไปจนถึงการกำหนดโทษประหารชีวิตในประเทศอิรัก อย่างไรก็ตาม แนวทางในการแก้ไขและฟื้นฟูเพื่อป้องกันการมีแนวคิดสุดโต่งก็ถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวางในยุโรป เอเชียกลาง และอาเซียน ในระยะหลังนี้ด้วย ทั้งนี้ทั้งนั้น เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามักมักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้หญิงที่ก่อความรุนแรงมักจะเป็นเหยื่อที่ไร้เดียงสาจากสถานการณ์ความรุนแรงที่เบียดเบียนไปจากสภาพสังคมปกติ อย่างไรก็ตาม ในประเทศสหรัฐฯ และยุโรป ผู้ที่มีบทบาทในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาบางส่วนมีมุมมองเกี่ยวกับบทบาทของผู้หญิงกับการก่อการร้ายในลักษณะที่เป็นผู้ประสพภัย โดยมักจะมองข้ามแรงจูงใจของผู้หญิงกลุ่มนี้ไป ซึ่งมุมมองในลักษณะนี้มีส่วนให้เจ้าหน้าที่ความมั่นคงรวมทั้งบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมบางส่วนมองข้ามศักยภาพในการมี

ส่วนร่วมในการก่อการร้ายด้วยความเต็มใจของผู้หญิงไป ส่งผลให้การจับกุมผู้หญิงในข้อหาที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายมีน้อยหรือได้รับโทษที่ต่ำ และการป้องกันเหตุที่ก่อโดยผู้หญิงไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ

ขณะที่ในประเทศไทยนั้นไม่ได้มีนโยบายในการต่อต้านการก่อการร้ายโดยผู้หญิงเป็นการเฉพาะ แต่เป็นนโยบายที่เป็นภาพรวมภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี อาทิ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 – 2570) แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการก่อการร้าย (พ.ศ. 2566 – 2570) ยุทธศาสตร์การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2564) หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข เกี่ยวกับการประกาศสถานการณ์อันเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงแห่งชาติ ในด้านการก่อการร้าย และ ร่างยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย พ.ศ. 2565 – 2570 รวมทั้ง มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบในการวางมาตรการของหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 135/1 ถึง มาตรา 135/4 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติว่าด้วยผิดบางประการต่อการเดินอากาศ พ.ศ. 2558 และ พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559 ทั้งนี้ รวมถึงนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่กำหนดโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้ว่าประเทศไทยไม่ได้รับผลกระทบจากการก่อการร้ายในระดับสูง ทำให้แนวทางในการป้องกันที่เฉพาะเจาะจงอย่างการป้องกันการก่อการร้ายโดยผู้หญิงไม่เป็นวาระสำคัญ จึงไม่เกิดเป็นนโยบายหรือแผนเฉพาะ อีกนัยหนึ่ง อาจคล้ายคลึงกับในต่างประเทศที่บุคลากรด้านความมั่นคงไม่ได้คำนึงถึงศักยภาพของผู้หญิงในการก่อความไม่สงบใน จชต. ทำให้หลายครั้งที่ผู้ก่อความไม่สงบมีการแต่งกายเป็นหญิงมุสลิมเพื่อหลีกเลี่ยงการตกเป็นเป้าของเจ้าหน้าที่ความมั่นคงและสามารถก่อเหตุได้สำเร็จ

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าบทบาทของผู้หญิงในฐานะผู้ก่อการร้ายนั้น ได้รับการตระหนักรู้จากประชาคมโลกกว่าเป็นปัญหาหนึ่งที่ต้องได้รับการแก้ไขและฟื้นฟู ขณะที่ในประเทศไทย ยังไม่ได้มองว่าการก่อความไม่สงบนั้นจะมีผู้หญิงเป็นฟันเฟืองหลักที่จะสร้างให้สถานการณ์มีความรุนแรงหรือส่งผลกระทบในวงกว้างมากขึ้น จึงสะท้อนออกมาเป็นนโยบายสาธารณะและแนวทางในการบริหารจัดการของแต่ละประเทศ อย่างไรก็ดี ก็พบว่าปัญหาการก่อการร้ายยังไม่หมดไป จึงอาจเป็นโอกาสที่ประเทศไทยและประชาคมโลกกลับมาทบทวนแนวทางการแก้ปัญหาให้ครบถ้วนทุกมิติอย่างแท้จริง

อภิปรายผล

1) มูลเหตุจูงใจของผู้หญิงในการก่อการร้าย

ในต่างประเทศ จากการศึกษาพบว่า มูลเหตุจูงใจของผู้หญิงในการก่อการร้าย ได้แก่ อารมณ์ความรู้สึกส่วนตัว ศาสนา และการเมือง ทั้งนี้ มีผู้หญิงจำนวนมากที่สมัครใจเข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายเนื่องจากการตกเป็นเหยื่อความรุนแรง เช่น ความรุนแรงในครอบครัว ความรุนแรงทางเพศ ซึ่งเป็นมูลเหตุจูงใจทางอารมณ์ที่สำคัญประการหนึ่งที่เปลี่ยนบทบาทของผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อในสังคมให้กลายเป็นผู้ก่อการร้ายได้ สอดคล้องกับข้อมูลของ FBI ที่พบว่า ช่วงปี ค.ศ. 2009 ถึง 2015 เหยื่อเหตุกราดยิงในสหรัฐอเมริกากว่าร้อยละ 57 เป็นคู่ครองของ ผู้ก่อเหตุ

และกว่าร้อยละ 16 ของผู้ก่อเหตุเป็นผู้หญิงที่เคยเผชิญเหตุความรุนแรงในครอบครัว เช่นเดียวกับข้อมูลของ Mia Bloom (2011) กล่าวถึงแรงจูงใจที่ทำให้ผู้หญิงตัดสินใจก่อการร้ายมี 5 ปัจจัยหลัก ได้แก่ 1) การไถ่บาป (redemption) 2) การแก้แค้น (revenge) 3) ความเคารพ (respect) 4) ความสัมพันธ์ (relationship) และ 5) การข่มขืน (rape) ขณะที่ผลการศึกษาของ Olbrycht and Servata (2020) เรื่อง Women in Fundamentalist Terrorist Organizations as a Threat to Security ก็ระบุถึงแรงจูงใจที่ส่งผลให้ผู้หญิงสมัครใจเข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายและไปถึงขั้นการก่อเหตุแบบพลีชีพมีความสอดคล้องเป็นไปในทางเดียวกัน 5 ข้อ ได้แก่ 1) การแก้แค้น (แต่เน้นในมิติของการที่ฝ่ายตรงข้ามพรากชีวิตของคนที่รักไป) 2) มีความรักกับสมาชิกกลุ่มก่อการร้าย 3) ความเจ็บปวดในวัยเด็ก 4) ปัญหาส่วนตัว เช่น การมีบุตรยาก หรือ การถูกข่มขืน และ 5) เป็นโรคร้ายแรง และยังเป็นไปในทางเดียวกับผลการศึกษาของสถาบันวิจัย New America's Research ที่พบว่าผู้หญิงในสหรัฐฯ ที่ถูกครอบงำหรือถูกหลอกลวงไปโดยกลุ่มก่อการร้ายมักจะมีภูมิหลังที่ถูกใช้ความรุนแรงทั้งทางเพศและร่างกาย ขณะที่มูลเหตุจูงใจด้านการเมืองและศาสนายังคงเป็นมูลเหตุที่จูงใจผู้หญิงให้เข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้ายได้เรื่อยมา สอดคล้องในงานวิจัยของ Bayar (2019) ระบุว่ากลุ่มก่อการร้ายทางการเมืองมักมีสมาชิกที่เป็นผู้หญิง ซึ่งส่วนมากแล้วจะพบว่าผู้หญิงเหล่านั้นมีแรงจูงใจที่มาจากความไม่เท่าเทียมทางเพศและต้องการที่จะปฏิวัติเพื่อสร้างความเสมอภาค ขณะที่ความเชื่อความศรัทธาในศาสนาเป็นปัจจัยสำคัญสำคัญที่จูงใจผู้หญิงให้เข้าสู่กระบวนการก่อการร้ายโดยเฉพาะความเชื่อเรื่องของการเป็นพี่น้องมุสลิมผู้อุทิศ (martyr) และความรู้สึกผิดบาป

ในประเทศไทย มูลเหตุจูงใจของผู้หญิงใน จชต. ในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับการก่อความไม่สงบยังไม่ปรากฏในการศึกษาจากเอกสารและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องโดยตรง อย่างไรก็ตาม พบว่าผู้หญิงใน จชต. มักได้รับผลกระทบทางจิตใจจากการสูญเสียคนในครอบครัวจากการปะทะกับเจ้าหน้าที่รัฐ และการดำรงชีวิตอยู่ในพื้นที่ของความขัดแย้งรุนแรงตามที่ปรากฏในการศึกษาของ Baboe and Rajab (2016) ซึ่งประเด็นเหล่านี้อาจเป็นมูลเหตุจูงใจหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nokes (2014) ที่ได้ศึกษาแรงจูงใจของผู้หญิงในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับการก่อการร้ายและก่อเหตุรุนแรงว่ามาจากความเจ็บช้ำทางจิตใจและร่างกาย รวมถึงการเผชิญสภาวะความขัดแย้งรุนแรงในพื้นที่

2) บทบาทและกระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้าย

การที่ผู้หญิงเข้าไปมีบทบาทสำคัญทั้งบทบาทในการเป็นผู้ก่อเหตุที่พบมากในต่างประเทศ รวมถึงบทบาทสนับสนุนอื่น ๆ ในกลุ่มก่อการร้ายและกลุ่มก่อความไม่สงบใน จชต. ของไทย เป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบของการก่อการร้ายโดยผู้หญิงนั้นมีประสิทธิภาพ และผู้หญิงมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนกลุ่มก่อการร้าย สอดคล้องกับการศึกษาของ Bayar (2019) ที่ระบุสาเหตุที่กลุ่มก่อการร้ายเลือกใช้ผู้หญิงในการปฏิบัติการเพราะการก่อการร้ายโดยผู้หญิงนอกจากจะสร้างกระแสได้อย่างดีแล้วยังสร้างความเสียหายและการสูญเสียชีวิตในอัตราที่สูง ทำให้กลุ่มก่อการร้ายมีเป้าหมายในการชักจูงและนำพาผู้หญิงเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มผ่านช่องทางต่าง ๆ

3) แนวทางในการป้องกันและแก้ไขการเข้าสู่กระบวนการก่อการร้ายของผู้หญิง

มุมมองต่อผู้หญิงในความรุนแรงที่มองว่าผู้หญิงมักตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงโดยกลุ่มก่อการร้ายมากกว่าการมองว่าผู้หญิงก็มีที่สมัครใจเข้าไปมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติการ อันอาจมีส่วนให้เจ้าหน้าที่ความมั่นคงและบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมมองข้ามศักยภาพในการมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายด้วยความเต็มใจของผู้หญิง

สอดคล้องกับการศึกษาของ Bigio and Vogenstein (2019) ที่เสนอแนะแนวทางในการป้องกันการก่อการร้ายโดยผู้หญิงของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมของสหรัฐฯ ให้ตระหนักถึงมูลเหตุจูงใจและบทบาทของผู้หญิงในการมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้าย ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่าอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่เปลี่ยนแปลงไป ยังไม่ได้รับการตระหนักถึงและนำมาต่อยอดเป็นมาตรการป้องกันและแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ

สรุปผล

ผู้หญิงเข้าไปสู่กระบวนการของกลุ่มก่อการร้ายด้วยมูลเหตุจูงใจที่แตกต่างกันไป ทำให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้ายในหลายบทบาททั้งบทบาทในการก่อเหตุและบทบาทสนับสนุนอื่น ๆ ซึ่งนอกจากประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ต้องเผชิญกับภัยก่อการร้ายซึ่งบางส่วนก่อเหตุโดยผู้หญิง และพยายามหาทางป้องกันและปราบปราม ประเทศไทยก็มีความเสี่ยงจากคุกคามด้านการก่อการร้ายเช่นกัน ทำให้หลายหน่วยงานของรัฐทั้งตำรวจ ทหาร และพลเรือนมีความพยายามในการกำหนดนโยบายและมาตรการที่เกี่ยวข้องเพื่อต่อต้านการก่อการร้าย อย่างไรก็ตาม ยังไม่พบว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจ บทบาท และกระบวนการในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายหรือการก่อความไม่สงบของผู้หญิงอย่างลึกซึ้ง อันมีส่วนทำให้ไม่มีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับผู้หญิงในการก่อการร้าย ทั้ง ๆ ที่ผู้หญิงมีบทบาทที่หลากหลายและกลายเป็นฟันเฟืองสำคัญในการหล่อเลี้ยงกลุ่มก่อการร้ายทั่วโลกให้ดำรงอยู่ และบทบาทของผู้หญิงก็มีส่วนที่ทำให้การก่อความไม่สงบในพื้นที่ จต. ดำรงอยู่ยาวนานนับทศวรรษเช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย หน่วยงานระดับนโยบายไม่ควรมองข้ามศักยภาพของผู้หญิงในการก่อการร้าย การก่อความไม่สงบ รวมไปถึงความรุนแรงอื่น ๆ ในลักษณะเดียวกันนี้ แม้ประเทศไทยจะไม่ได้เป็นประเทศเป้าหมายของการก่อการร้ายและไม่เคยเผชิญเหตุการณ์การก่อการร้ายโดยผู้หญิงก็ตาม แต่ก็พูดไม่ได้ว่าประเทศไทยไม่มีความเสี่ยงจากการก่อการร้าย ทั้งนี้ บทบาทของผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้ายที่มีมากขึ้นในต่างประเทศ รวมไปถึงมูลเหตุจูงใจและกระบวนการในการมีส่วนร่วมควรถูกนำมาศึกษาเป็นกรอบแนวทางเพื่อกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับบริบทการก่อความไม่สงบในพื้นที่ความขัดแย้งอย่างใน จต. ของไทยให้มีความเหมาะสม อาทิ ในมิติการป้องกันนั้น การส่งเสริมรายได้ หรือ การพัฒนาพื้นที่ อาจไม่ได้ส่งผลอย่างแท้จริงต่อสภาพจิตใจของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงไม่ว่าจะจากการกระทำของฝ่ายรัฐหรือฝ่ายเห็นต่างก็ตาม

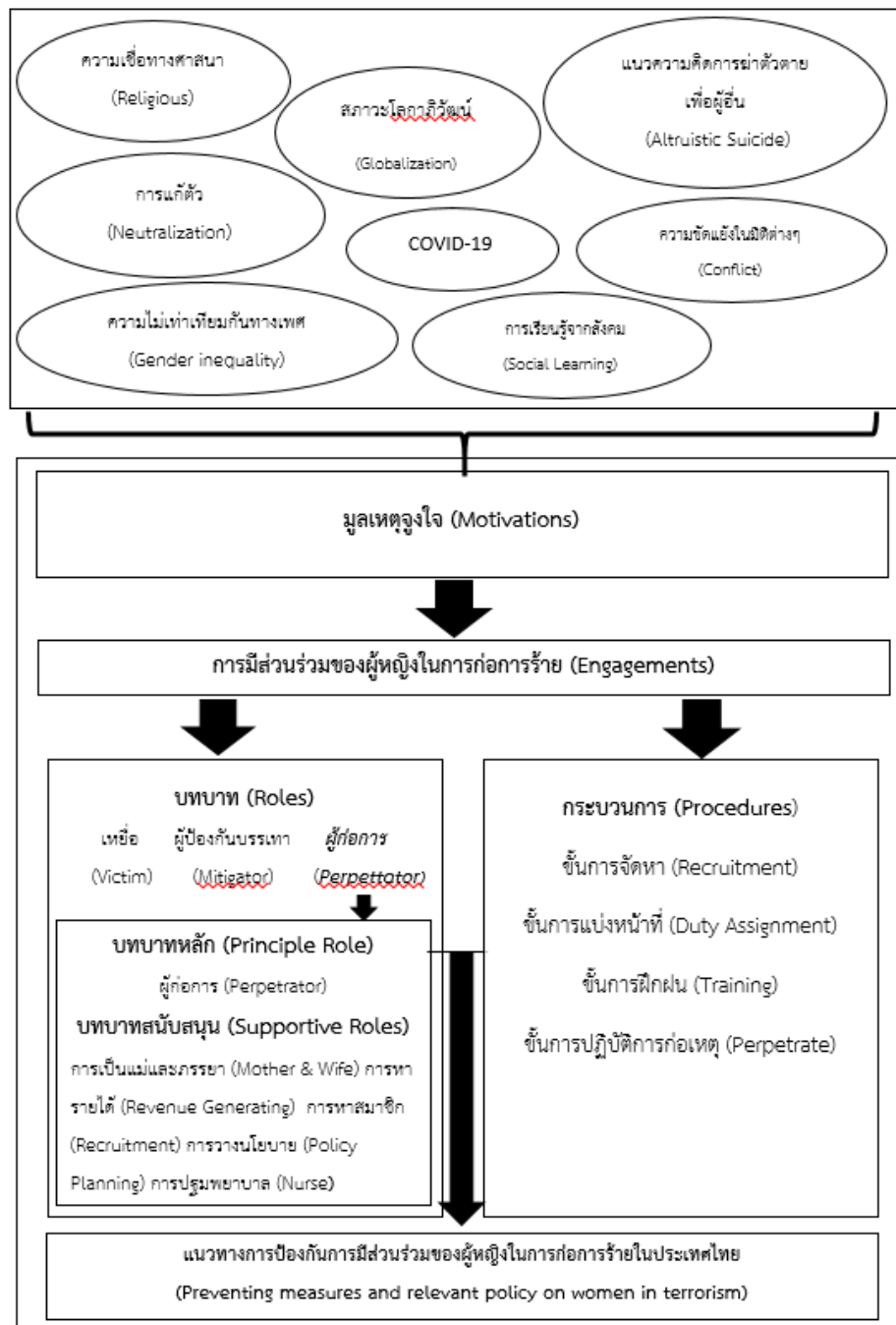
ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ควรให้ความสำคัญกับงานด้านการป้องกันให้มากขึ้น โดยควรมีการเพิ่มเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงหญิงเพื่อความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการตรวจค้น และเน้นมาตรการด้านการข่าวเพื่อเฝ้าระวังได้อย่างตรงจุด อย่างไรก็ตาม การเพิ่มมาตรการป้องกันลักษณะดังกล่าว ควรดำเนินการอย่างมีหลักนิติธรรมอันเป็นการอำนวยความสะดวกและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และเท่าเทียมกัน เพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคม

ข้อเสนอแนะทางวิชาการ ผู้เขียนเห็นว่าการนำทฤษฎีทางอาชญาวิทยาในกลุ่มทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) มาร่วมวิเคราะห์และทำความเข้าใจปรากฏการณ์ดังกล่าว ด้วยเหตุที่ว่าผู้หญิงตัดสินใจก่อเหตุ

รุนแรงหรือก่ออาชญากรรมเป็นเรื่องที่ถูกหล่อหลอมจากสังคม โดยการเรียนรู้จากพฤติกรรมของคนใกล้ชิดหรือสังเกตจากพฤติกรรมบุคคลในสังคมที่ตนอาศัยอยู่หรือแม้แต่จากสื่อต่าง ๆ ซึ่งในมิติของประเทศไทยผู้หญิงสามารถเรียนรู้พฤติกรรมก่อความไม่สงบในบทบาทต่าง ๆ จากสมาชิกกลุ่มซึ่งส่วนมากเป็นคนในพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน เป็นต้น ดังนั้น ทฤษฎีการเรียนรู้จะช่วยให้สามารถเข้าใจปรากฏการณ์ตลอดจนสามารถคาดเดามูลเหตุ จูงใจ ความต้องการ เป้าหมาย และเจตนารมณ์ที่แท้จริงของผู้หญิงได้ทางหนึ่ง อันจะเป็นประโยชน์ในการนำไปต่อยอดเพื่อกำหนดแนวทางการป้องกันและแก้ไขการเข้าสู่กระบวนการก่อการร้าย หรือการก่อความไม่สงบของผู้หญิงทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทที่ปรับเปลี่ยนไปตามสภาพกาลที่เปลี่ยนแปลงได้

องค์ความรู้ใหม่

ผู้หญิงส่วนหนึ่งใน จชต. เป็นพื้นที่หนึ่งซึ่งขับเคลื่อนกลุ่มก่อความไม่สงบใน จชต. ให้ดำรงอยู่เช่นเดียวกับกลุ่มก่อการร้ายทั่วโลกที่มีผู้หญิงเป็นสมาชิกกลุ่ม และผู้หญิงเหล่านี้มีบทบาทสำคัญตั้งแต่การให้การสนับสนุนกลุ่มไปจนถึงการลงมือก่อการ แต่กระนั้นแล้วกลับพบว่าประเทศไทยยังขาดแนวทางป้องกันภัยจากการก่อการร้ายโดยผู้หญิง ซึ่งจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับทฤษฎีทางอาชญาวิทยา สังคมศาสตร์ และรัฐศาสตร์ที่นำเสนอในงานวิจัยนี้ สามารถสะท้อนให้เห็นปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ความเชื่อทางศาสนา แนวคิดการฆ่าตัวตายเพื่อผู้อื่น สภาวะโลกาภิวัตน์ ความเสี่ยงภัยจาก COVID-19 ความขัดแย้ง การเข้าข้างตนเอง ความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ และการเรียนรู้ทางสังคม สามารถนำมาวิเคราะห์มูลเหตุจูงใจซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจเข้าสู่กระบวนการในการก่อการร้าย และมีส่วนร่วมในบทบาทต่าง ๆ ของผู้หญิงได้อย่างสอดคล้อง ซึ่งการศึกษามูลเหตุจูงใจเหล่านี้จะสามารถนำมากำหนดเป็นนโยบายในการป้องกันและแก้ไขการเข้าสู่กระบวนการก่อการร้ายของผู้หญิงได้ต่อไป

ภาพที่ 1 โมเดลแสดงองค์ความรู้ใหม่

References

- Amornrattananuparp, P. (2020). *Revolution in Military Affairs: Handling with Cyber Terrorism*.
http://opsd.mod.go.th/Knowledge/File/joinPdf_bc109bf20df3812d28dd236e270988ae.aspx
- Anti-Money Laundering Office. (2022). *Thailand designate List*.
<https://www.amlo.go.th/dpl/content/index/9>
- Baboe, K., & Rajab, K. (2016). Socio-Psychological Record of Southern Thailand Women: A study on political conflict 1903–2014 of Southern Thailand. *Shariah Journal*, 24(1), 137–156.
- Bayar, Z. (2019). *The Role of Women in Terrorism*[Unpublished Master's thesis, University of New York]. https://academicworks.cuny.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=4346&context=gc_etds
- Bigio, J., & Vogenstein, R.B. (2019). *Women and Terrorism Hidden Threats, Forgotten Partners*. Council on Foreign Relations. <https://www.cfr.org/report/women-and-terrorism>
- Bloom, M. (2011). *Bombshell: Woman and Terrorism*. University of Pennsylvania Press.
- CNN. (2022). *Germany Arrests 25 Suspected far-right Extremists for Plotting to Overthrow Government*. <https://edition.cnn.com/2022/12/07/europe/germany-far-right-arrests-grm-intl/index.html>
- Helbardt, S. (2011). *Deciphering Southern Thailand's violence: Organization and insurgent practice of BRN-coordinate*[Unpublished Doctoral dissertation, University of Passau].
- Hoffman, B. (2017) *Inside Terrorism*. Columbia University Press.
- Hughbank, R.J., & Hughbank, D.L. (2007). *Application of the Social Learning Theory to Domestic Terrorist Recruitment*. <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/application-social-learning-theory-domestic-terrorist-recruitment>.
- Human Right Watch. (2020). *Covid-19 Fueling Anti-Asian Racism and Xenophobia Worldwide*.
<https://www.hrw.org/news/2020/05/12/covid-19-fueling-anti-asian-racism-and-xenophobia-worldwide>
- Isranews, (2017) *Should BRN be a terrorist organization?*. <https://isranews.org/south-news/documentary/56177-barisan-56177.html>
- King, M., & Taylor, D.M. (2011) The Radicalization of Homegrown Jihadists: A Review of Theoretical Models and Social Psychological Evidence. *Terrorism and Political Violence*, 23(4), 602–622. DOI:10.1080/09546553.2011.587064

- Nasir, A. A. (2019). Women in Terrorism: Evolution from Jemaah Islamiyah to Islamic State in Indonesia and Malaysia. *Counter Terrorist Trends and Analyses*, 11(2).
www.jstor.org/stable/26627977.
- National Intelligence Agency. (2023). *Etidal cooperate with Telegram to get rid of violent and extremism content especially by terrorist groups*. <https://www.nia.go.th/news/page/3284/>
- Noakes, L. (2014). *Listening to Terrorists: Investigating the Motivations of Female Political Extremists through Their Own Words*[Unpublished Master's thesis, University of London].
- Olbrycht, P., & Serwata, K. (2020). Women in Fundamentalist Terrorist Organisations as a Threat to Security. *Historia i Polityka*, 34(41), 159–173. DOI:10.12775/HiP.2020.041
- Patel, S., & Westermann, J. (2018). Women and Islamic–State Terrorism: An Assessment of How Gender Perspectives Are Integrated in Countering Violent Extremism Policy and Practices. *Security Challenges*, 14(2), 53–83. <https://www.jstor.org/stable/26558022>
- Wilcox Jr., P.C. (1995). *Terrorism Remain a Global Issue*. <https://www.hSDL.org/?view&did=3579>